

PENSAMENT

Els contes cabalístics de Nahman de Bratslav

Miquel Beltran

Barcelona. Divendres, 20 d'octubre de 2017

6 minuts

Thank you for watc

S'ha de celebrar l'edició de la traducció (acompanyada del text original), per part dels professors Joan Ferrer i Jordi Sidera, dels *Contes cabalístics* de Nahman de Bratslav. La introducció explica amb minuciositat tant les característiques de l'hassidisme -el moviment del qual Nahman va ser *tsaddiq-*, que amb la seva heterogeneïtat va permetre el sorgiment d'una figura tan esquiva a la catalogació com aquesta, i exposa, també, la seva relació amb un altre moviment, la càbala, els fonaments de la qual es troben molt ben exposats pels autors de la traducció. Ells mateixos expliquen la tendència cap al que és popular de les al·lusions cabalístiques en alguns autors de finals del segle XVII, que van centrar els seus desvetllaments, com ho faria també l'hassidisme, en 'la fonamentació ètica i en el coneixement sobre l'ànima' (p.55). Ja abans de les pàgines dedicades a la presentació de la figura de Bratslav, s'indica que Nahman va seguir preferentment els esquemes ontològics de la càbala de Lúria. Em voldria detenir les pròximes línies en la caracterització d'aquests esquemes, els detalls dels quals l'autor dels contes desplega en la seva obra *Likutey Moharan*, publicada pels mateixos deixebles de Nahman el 1876, per a constatar, si això és possible, algunes peculiaritats que es troben en els personatges-símbol que habiten els seus contes, i que en possibiliten un aclariment.

Els traductors identifiquen aquests personatges-símbol que es refereixen a esquemes o nocions cabalístiques, en cada un dels contes

Els traductors realitzen rigorosament la feina d'identificar aquests personatges-símbol que es refereixen a esquemes o nocions cabalístiques, en cada un dels contes. És el que introdueix el grau de complexitat per a denominar, en efecte, cabalístics als contes. No obstant això, les nocions a les quals Nahman es refereix en les primeres narracions són intel·ligibles, accessibles a l'intel·lecte. En canvi, en la seva obra capital, Nahman és un cabalista fosc, profund, àvid per desentranyar, lluny de com ho fa en les seves narracions, l'absència de Déu. A *Likutey Moharan* mostra les característiques pròpies de l'hassidisme, que també es troben als contes, una sensibilitat pel sofriment existencial immanent a la condició humana —un estudiós el va comparar amb Schleiermacher. Cal destacar, també, com a característica hassídica, la divergència i multilateralitat de la naturalesa de l'espiritualitat que propugna. Nahman, per exemple, va aconseguir una alta reputació gràcies a l'originalitat del seu pensament, més que no pas pel nombre de deixebles que seguien les seves ensenyances. Si en altres mestres l'absència divina es podia aplacar per mitjà de la devoció, que podia culminar en l'experiència de comunió amb Déu, a Nahman el desplaçament que va imposar la modernitat, des d'una perspectiva còsmica cap a la individualitat —la introducció a la traducció que ressenyem exemplifica magníficament aquest procés— el va conduir a aturar-se no en la qüestió de la incomprendibilitat de Déu, sinó en la de l'estranyament humà davant d'Ell. Es podria considerar una prefiguració de la noció de no-res pròpia de l'existencialisme, ja que les seves arrels en la tradició mística del judaisme al segle XVI, ens expliquen la increïble tendència de Nahman per aprofundir en el tractament de l'absència divina.

Nahman va aconseguir una alta reputació gràcies a l'originalitat del seu pensament, més que no pas pel nombre de deixebles que seguien les seves ensenyances

Aquest delit del mestre de Bratslav l'allunya de la tendència majoritària de l'hassidisme, que s'entreté a contemplar a Déu en totes les coses del món, en una mena d'immanència que ha fet que se l'anomenés 'Qui omple els mons', un procés que és, al mateix temps, de redempció. Si el procés de *tsimtsum*, en la càbala de Lúria, introduïa la possibilitat de l'absència divina només com una fase temporal del procés dinàmic de la creació, Nahman apregona l'atenció de la seva exegesi justament en aquesta part del procés, però no des de la perspectiva de la seva consideració com a moviment còsmic en Déu, sinó des de l'angoixa emocional de qui anhela la presència divina, una aproximació radical al fet que Déu crea la seva pròpia absència amb el fi de donar lloc a la creació.

Nahman, la noció de la presència divina en la creació no substitueix per complet la creació inicial del buit. Això es concep com una experiència empírica de l'absència de Déu que propicia, segons el de Bratslav, la noció de falta de fe. Aquesta carència resulta creïble tan sols a través de l'observació en un món mancat de Déu. El que interessa a Nahman és que el buit serveix com a fonament de la resposta emocional a la percepció de l'absència divina en l'experiència humana, suggerint que aquesta absència es correspon, o és idèntica a la mateixa naturalesa de Déu com a indeterminat i infinit, l'*eyn sof*. Nahman no sembla pretendre caure en el fatalisme, sinó ensenyar a emprendre una comesa inaudita, convidar els humans a reproduir emocionalment l'amplitud del procés creatiu, i així donar al buit la consideració d'instrument primigeni en la cerca de la presència divina.

Segons Nahman, la noció de la presència divina en la creació no substitueix per complet la creació inicial del buit

L'ansietat que traspua la cerca de Nahman deixa entreveure que l'experiència de la seva angoixa no va ser l'absència de la presència de Déu, sinó la presència de la seva absència; el buit no és una esquerda entre les dues dimensions de Déu, sinó la possibilitat de la no existència del Déu transcendental, que faria de l'immanent una il·lusió.

Als secrets d'aquest dilema no se'ls ha de buscar la solució des de la intel·ligibilitat i el raonament, sinó que es tracta d'una qüestió existencial. Quan un home segueix el seu intel·lecte —afirmaria Nahman— cau en tants errors i s'encara amb tantes barreres insalvables, que pot arribar a rendir-se al mal. La veu de la pregària, malgrat tot, permet al cor aconseguir la rectitud, i suposa l'experiència de l'alegria, en buidar-lo. Aquesta pregària ha de ser percebuda per un desig de Déu, i aquest anhel comporta una resposta existencial a la seva absència.

L'absència es dona en el món, és immanent, i es refereix al fet d'habitar de Déu en ell

Aquesta lectura quasi fenomenològica del buit, no concebut ontològicament, és la que permet a Nahman prescindir de grans consideracions entorn del Déu infinit, també en els seus contes. Tal com havíem referit, els traductors mostren a l'inici de cada conte la seva simbologia, i aquesta desatenció de l'estatut cosmològic de les *sefirot* és perceptible en aquesta simbologia. La qüestió de l'absència és capital, per exemple, en els dos primers contes, «La princesa perduda», «El rei i l'emperador», però els personatges absents, les filles del rei i l'emperador, respectivament són símbols de la *Shekhinà*, de tal manera que l'absència no abraça els mons superiors, ni s'indaga en ells per a tractar de resoldre l'enigma d'aquella. L'absència es dona en el món, és immanent, i es refereix al fet d'habitar de Déu en ell. Al quart conte, tal com els mateixos traductors destaquen, 'la condició de l'exiliat del poble d'Israel serveix de detonant per a reflexionar entorn de l'exili còsmic de la humanitat' (p. 213).

El final de cada conte va acompanyat d'una exposició de les intrigues narratives que els omplen, i pel que fa al primer d'aquests, els traductors assenyalen, al seu respecte que 'aquesta cerca es produeix en la història, en el món material' (p. 142). De gran solvència com a reflexions sobre les parts més complexes o ambigües d'alguns dels contes, aquesta secció sobre les intrigues narratives presenta observacions justes sobre com podrien ser interpretades les històries, que de vegades se succeeixen en diferents plans.

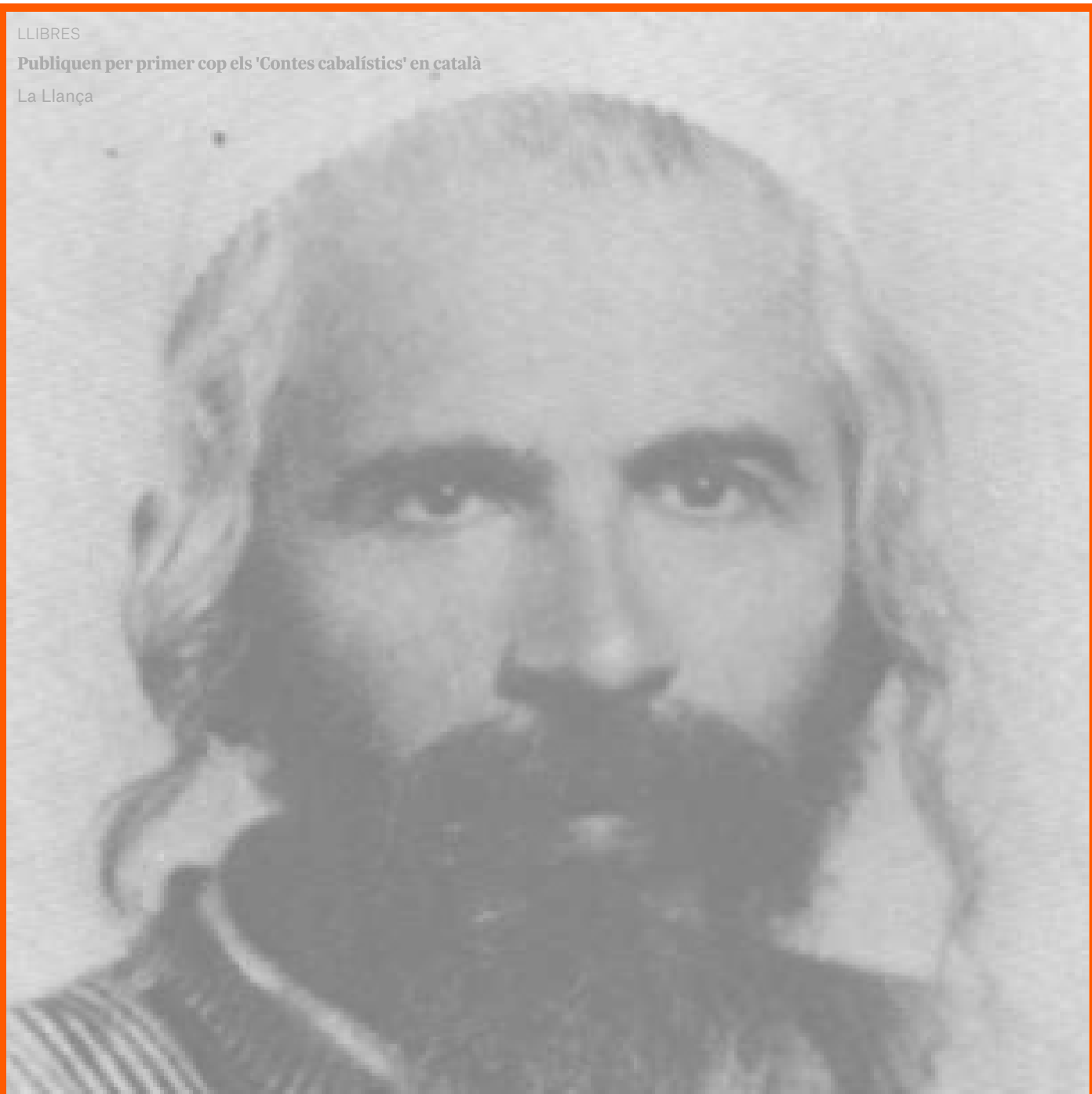
Concloem que la lectura dels contes en aquesta edició, acompanyada, com hem assenyalat, de precisions sobre el seu significat, resulta de gran amabilitat, també per l'acurat detall de la col·lecció «Sagrats i clàssics» de Fragmenta Editorial de la qual el volum forma part.

Nahman de Bratslav, *Contes cabalístics*, edició i traducció de Joan Ferrer i Jordi Sidera. Edició bilingüe. Fragmenta editorial, S. L., 2016, 642 pàgines. ISBN 978-84-92416-59-4.

LLIBRES

Publiquen per primer cop els 'Contes cabalístics' en català

La Llança

RELIGIÓ

El judaisme: estírp o aproximació voluntària?

Anna Punsoda Ricart

LITERATURA PENSAMENT

Les altres notícies